

Cé cé cé pé

*regényrészlet***(3.1)**

Pasztuh (K) osztálytársa volt. Alacsony, puha gyerek. Puhány. Pásztor amúgy, mármint a neve. Nemigen barátkozott vele senki, (K) sem. Az Izabellában laktak, és (K) egyszer fölment hozzájuk tévézni. Nem tévézni, hanem focimeccs miatt, a Győri Vasas ETO játszott, ki tudja, kivel, csak arra emlékszik, hogy kupameccs és Keglovics. Pásztor mamája egyszerű, jelentéktelen külsejű, korán öregedő asszony, réges-rég otthagya a férje. A Pásztornak az apja. Vagy meghalt volna az apja? A Pasztuh faterja, mert (K) nem tudta azt mondani, hogy Pásztor, ha eszébe jutott a Pásztor. Igaz, nem is jutott eszébe.

Nekem jut eszembe.

Ment föl Pasztuhhoz focit nézni, mert az hívta, és nem egyszerűen csak hívta, hanem szépen megkérte rá. Hogy ugye fölmegy. Nekik meg nem volt tévéjük. A mamája nyitott ajtót, csúnya kis nő, látszott rajta, hogy örül a fia barátjának, és az lett volna (K). Barátkoznak a fiával! Mégiscsak!

Gondolom! Valahogy ez van előttem. Apró néni, csúf és örül.

Pasztuh is örült, jó, legyen Pásztor, szóval csörtet kifelé a szobából élénk szevaszozással a Pásztor, vigyorog, lengeti a karját, integet, satöbbi, majd még mindjárt folytatom, de az azért érdekes, hogy miért jutott eszembe. Miről, és miért most. Nyilván Berlinről, arról az osztálykirándulásról. Végül is mindegy.

Megnézték a meccset, Győrből adták, Győrffi, Povázsai, Palotai, Korsós, és vagy Lokomotív Szófia, vagy Chemie Leipzig, vagy Amszterdam, vagy a Benfica Torressel, Eusebioval és Jose Augustóval. Inkább a Lipcse volt amúgy, mert a magyarok győztek, és Pásztor anyukája hozott be két szelet vajjas kenyeret trappista sajttal. (K) nem nagyon szerette a trappista sajtot, de ez a trappista jó volt. Jobb fajta. Volt íze. Volt jobbfajta trappista sajt? Hosszú előszoba, barnára piszkoldott falak, égett a lámpa, a villanykörte belógott a képernyőbe, amitől csak rosszul lehetett látni a meccset. Meztelen villanykörte, savanyú konyhaszag. Zizegett a televíziójuk, Pásztor folyton állítgatta az antennát, az anyja meg folyton ki-be járt, és aggodalmas arccal jankisfiamozott. Mert *annyit* kiabáltak. 'Annyira kiabáltok, kisfiam!' Hat gól, hat kiabálás. (K) többet nem ment hozzájuk, ki tudja, miért. Később már azt se tudta, hogy akkor miért ezeknél a Pásztoréknál nézte a Győr–Kémia Lipcse-meccset.

(1.2)

Lipcsében is voltak, egy egész napig. Semmire sem emlékszik. A templomra se. Széles utca villamossal, az utcában egy Szeged nevű étterem, méteres neonbetűk

a szürke házfalon. A másik oldalon várakoznak a buszra, elcsattog egy villamos, kitakarja a Szeged feliratot. Mindenki a gyerekkoráról fecseg vagy hallgat. A templom rémlik neki mégis. Gyerekkori ügyek, ez-az megvan belőle.

(3.2)

Akkor is, ha konkrétan alig emlékszel valamire. Erős jelenetek a környezetük nélkül, nemigen emlékszel, de ahhoz képest a későbbiekre végképp sehogy. Tarnóczyék sötét előszobája. Sötétszürke előszoba, ormótlan, barna szekrények. Emlékszik rá, hogy hol állt a tévéjük. Sublót, rajta a tévé, a tévé mellett nagy fikusz nagy cserépbén. Tarnóczy anyukájára is emlékszik. Magára Tarnóczyra. Az idéetlen, hőzentrógeres rövidnadrágjára. A Csengeryben laktak, közel a Hunyadi térhez, körgangos házban, volt bábszínházjátéka. Bábszínházast játszottak. Vagy fejtettek. Ez is meg az is, attól függ. Tarnóczy a tiroli bőrgatyájában, furán kilógott belőle a lába, mint egy bábfigurának. Két hatalmas, szárnyas ablak között állt a televízió, ment benne a Tatabánya–Fradi-meccs, és egyáltalán nem kellett állítgatni az antennát, mint a Pasztuhnál. Szünetben monoszkóp és pogácsa, nem olyan finom, mint amit (K) nagyanyja süttött bridzsezéshez. Jó, de nem annyira jó. Ami van, letakarja mindazt, ami volt, lefödi, beássa, egyszerűen eltévednél, ha egy ötven évvel ezelőtti helyzetbe visszatennének. Nem találnál haza. Nem találnád a kulcsot.

(5.1)

Semmihez. Azonnal kifordulnál a boltból a szag miatt. A kékülő parizer miatt. A kívül körbe-körbe kékes, beljebb zöld, középen pörsenésesen vöröslő parizer szaga miatt. Alumínium bödönökben tárolták a tejfölt. Volt ezek szerint tejföl? Margarin? Vékony pengéjű késsel vagdossa a vajtömböt egy asszony. A húsrészlegnél egy másik nagyon szép, szépségét tökéletesen figyelmen kívül hagyó, hallárfáradt nő, annak lehetett nézni a mellét. A kötényt a mellén. A kötényen keresztül a mellét, ahogy a pultnak támaszkodva dühösen szeleteli a parizert. Nem mosolyog, nem néz senkire, a kurva istent szapulja az orra alatt. Rossz, rossz. Rossz élet. Fekete zsírcsik van elöl keresztben a köpenyén, ahogy a hentespultnak dől a fáradságtól.

(2.3)

A Vörösmarty és a Szondy sarkán, a grundon hárman dolgoznak egy kutyán. (K) egyszer véletlenül arra megy hazafelé, nézi kicsit őket. Másnap direkt a Vörösmarty utcán megy haza az iskolából, megáll az egyik ház sarkánál, úgy, hogy ne lássák meg, onnan nézi őket. Faágat hajigálnak a kutyának, az meg visszahozza. Ketten dobálnak, a Barta meg a Vörös, és néha váratlanul, tiszta erővel az oldalához vágják a fadarabot, a harmadik pedig, a Simonyi, olyankor kockacukrot ad neki. Leguggol, fölfelé fordítja a kézfejét, nem néz a kutyára. Vár, a vakolatlan téglafal felé fordulva türelmesen tartja a tenyerén a cukrot, amíg az állat azt onnan le nem kapja. Le kell onnan kapnia. Simonyi úgy néz, hogy közben nem pislog. Sokáig. Tulajdonképpen bármeddig. A kutya elülső lábai fölött furán remeg a bőr, száján kétfelől fehéres hab a kimerültségtől, látszik rajta, hogy fél. Látszik, hogy attól a fiútól fél, akitől a cukrot kapja. A talaj teli van szórva

törött üvegekkel, körben négy-öt méter magas drótkerítés, a drót több helyen felszakítva, széthajtogatva. Mindenki kérdez vagy válaszol, a véletlentől és a helyzetétől függően, ez különben nem hogy nem baj, hanem jó.

Sőt szórakoztató. Kérdésekre válaszolni, azonnal, lassan, röviden és sokáig. A kérdések felszólító, elváró, gyakran parancsoló jellegűek, ami miatt nehéz nem válaszolni, ahogy nehéz nem fölvenni egy kitartóan és kellemetlenül csöngő telefont. Gépiesen válaszolgatsz. Szeretből vagy pénzért. Szórakozásból inkább kérdéseket teszel föl. Udoariasságból is lehet felelgetni, az a legfárasztóbb. Leginkább udoariasságból válaszolgatsz, de ha a kérdésben túlzottan érezhető a retorika, a benne levő válasz vagy a várákozás iránya, úgy nehéz udoariaskodni. A kérdések mindenképp megváltoztatnak, például ha elmész onnan, utána más vagy. Már azelőtt, hogy válaszoltál volna, kissé más leszel, ilyenkor lehet érezni, hogy az majd tartalmazza-e a kérdést, ami kikényszerítette.

(5.2)

Mutogatták magukat a lányok az üdülőben. Lefekvés után berohant négy-öt kislány, lehajoltak, lesodorták magukról a bugyit, széthúzták a feneküket. Betódulnak az üdülő hálóteremébe, (K)-ék szobájába, egymás mellé állnak, megfordulnak, letolják a bugyijukat, egyszerre csinálják, mint egy balettkar. Aztán kirohannak. Begyakorolták. Gyereküdülő Leányfalun, reggelire hitlerszalonnát adnak, meleg tejet, pillével a tetején. (K) nem issza meg. Öklendezik tőle. Kivágódott az ajtó, bejött egy csomó lány, megfordultak, előrehajoltak, letolták magukról a bugyit. Mintha baletteznének. Nem látni az arcukat. (K) legalábbis nem látott semmit. Bokros térségen állnak, az egyik lány megfogja (K) kezét. (K) nem meri megölelni, pedig a lány mintha azt várná. Történjen már valami. De hogy kell, minek kéne történnie? Eljönnek onnan, futnak a többi gyerek után, akkor eleresztik egymás kezét.

(4.1)

Egy ideig simán meg tudta enni a tejbegrízt. Először a kórházban hányt tőle. Nem keverték ki rendesen, összetapadt a gríz, teli volt cseresznyenagyságú bögökkel. Nincs mese, meg kellett ennie. Nem kifejezetten töltötte belé, aki töltötte, egy piros hajú ápolónő, viszont amíg le nem nyelte, nem vette el a kanalat (K) szájától. (K) lenyelte és kihányta. Rögtön kihányta. Úgy, hogy felült az ágyon, és zsupsz. Az volt a sorrend, hogy előbb még visszafeküdt, aztán hirtelen felült, és előre, az ágy lába felé. Előre nézel, fölfelé, a lábad elé, jobbra, akárhová, nézelődsz, mint bárki más. Úgy látszik nem eszel meg akármit. Úgy látszik, most már valószínűleg évekig béke lesz.

(3.3)

Átjárt a Tarnóczyhoz unalmában. Jobb híján. Tarnóczy a barátja. Végül is. Átment a barátjához, fejeltek az előszobájukban Tarnóczy prima kis pöttyös gumilasztijával. Tarnóczy nem tudott fejelni, de szeretett, (K) szörnyen unta. Ráfejeled, bemegy, ez unalmas. Ha gyengébben fejeled meg a gumilasztit, azt is bevédi. És bosszankodik. Dühöng, balra tekeri a fejét, úgy tartja sokáig. 'Visszavágó', inte-

get dühösen. (K) direkt gyengén fejeli, Tarnóczy kivédi, ilyenkor nem örül, hanem diadalmas. Átmegy hozzájuk tévézni. Pogácsát enni. Bartával nézik a Tell Vilmos című sorozatot, az viszont izgalmas. Bartáék közelebb laktak (K)-ékhoz, a Rózsa utcában,

elfelejtettem, hányas szám és hogy melyik ház.

Egy emelet, körgang, mindenhol jön le a vakolat. A sarokban a közös vécé. Barta tudott focizni. Bolyongtak a pincéjükben, igyekeztek eltévedni a finom pinceszagban. A forradalom alatt (K) egész családja levonult a pincébe. Jó a korhadó tűzifa szaga. Tarnóczynak nem volt testvére. Bartának se, Kajtárnak se, Ónodinak se. Azt nem tudta, hogy a Simonyinak volt-e testvére. (K) egyszer a Pásztoréknál is tévézett, de csak egyszer. Véletlenül. Neki sem volt testvére.

(2.4)

A zsidóház annyit tesz, hogy az összes lakó zsidó. Mindenki, még a házmester Horowitz is. A viceházmester nem. (K)-ék háza zsidóház volt. Nagyszülei a Horthy Miklós úton laktak, sréhen szemben a Hadik kávéházzal, ostrom után költöztek a Szondyba, elcserélték a zsidó tulajdonossal a Horthy Miklós úti lakást. Illetve akkor már nem volt mindenki zsidó a házban, például Vértessy néni nem volt zsidó, és itt laktak egy darabig Szendreyék. Meg prolicsaládok a földszinti apró lakásokban. Két Szendrey-fiú, (K)-nál valamivel idősebbek, nemigen törődtek (K)-val. (K)-nak fogalma sem volt arról, mi az, hogy zsidó. Mi a zsidó.

(5.3)

Bridzsezés közben Loli néni és Miki bácsi folyton a zsidókat emlegette. Folyton azért nem, de sokszor, (K) pedig nem kérdezte meg tőlük, hogy mi az a zsidó. Nem kérdezett semmi ilyesmit.

De hát hogy kellett volna? Mit kellett volna kérdeznie.

Zsidó, punktum, jól van, de mit kell őket ennyire emlegetni. Ha mégis kérdezett valami ilyesmit, a felnőttek azonnal másra terelték a szót. Hogy megy az iskola, satöbbi. Előjött, mert előhozták, sokszor mondták ki azt a szót, hogy zsidó. Zsidó és három pikk. Loli szép nő, csinos kalappal. Még csinosabb svájcisapkában. Megjelenik az ajtóban, bevonul, két puszi, vigyáz a sminkjére, hogy ne kenje szét a rúzszt, leveszi a sapkáját, nézi magát az előszobai tükörben, olyan gondosan csinálja, mintha idegen férfi előtt vetkőzne. Megigazítja a frizuráját.

Ne próbáld elképzelni.

Ül a Loli a kártyaasztalnál, egyenes derékkal. (K) felizgul tőle. Kosztüm, blúz. A melle. Zsidó, mondja, és fölöslegesen magasra emeli a kártyát. És nem tudod, hogy mi a baj, mi baja van, de valami baja van. Valami baj van.

(5.4)

A (K)-ék lakása alatti társbérletben egy elhülyült bokszoló lakott a betegesen sovány feleségével, az biztos nem volt zsidó. A nő állandóan micisapkában járt. Remekül áll a nőknél a micisapka. Ezen a nőn rosszul állt. Lolin jól állt, rajta rosszul. Ha már túlságosan balhézott a bokszoló, valamelyik szomszéd kihívta a rendőröket. Kapaszkodott a korlátba a jóember, gumibottal csépellték a kezét meg a karját, amíg el nem engedte. A végtelenségig túrte az ütéseket. Egyszer

aztán mégis elengedte a korlátot, akkor elvitték. Aztán kiengedték. Aztán eltűntek. Nyilván meghaltak már. Meg, meg. Úgy tudsz a legjobban eltűnni.

(5.5)

A földszinten egyszobás cselédlakások voltak. Illetve a lakások ott vannak most is, csak nem cselédek laknak bennük. A cselédeknek az udvar végéből induló cselédlépcsőn kellett járniuk, amíg ki nem tört a demokrácia. Amíg voltak cselédek. Amíg cselédek voltak a cselédek. Három vagy négy földszinti szoba-konyha lakás, egyformák, a házmesterlakás is ilyen, kivéve a hátsó lépcső mellett. Az akkora, mint az emeletiek, hosszú előszobával, balra a konyha és a személyzeti szoba, előszobából nyíló spájz, vécé, fürdőszoba, jobbra két szoba, az egyik udvari, a másik az utcára néz. Igazi prolik laktak ebben is, két nagyobb fiú, isten tudja, miket művelhettek. Koszosak voltak, és (K) kerülte őket, igyekezett még csak rájuk se pillantani, ha összefutott velük. Egyszer csak eltűntek.

(1.3)

Ezek is. Nem költöztek, hanem tűntek. Nyáron (K) soha nem volt a Szondyban, nyilván akkor hurcolkodhattak el. Lassanként elköltöztek a házból a zsidók is. Vagy az is egyszerre történt? A cselédlépcsőn nemigen közlekedett senki, nem is takarították. (K) és az apja itt hordták föl a tűzifát. Fa, szén. Tojás formájú német brikett. Keletnémet. Cipelték föl a zsákot, a keskeny lépcsőházban alig lehetett fordulni vele. Tele volt szórva szeméttel, de a kovácsoltvas rácsot valaha ugyanolyan gondosan kidolgozták, mint a főlépcsőházban. Tetszett (K)-nak a cselédlépcső, izgalmasnak találta, pár lépés, más világ, csak végig kell menni az udvaron a pincelejáratig, ott kezdődik. Furán kopog az udvaron a klinkertégla. Túl hangosan kopogott, (K) próbált lábujjhegyen lépkedni, hiába. Észreveszi-e valaki, hogy na, ez a kis úrigyerek mit császkál itt összevissza. Az egyik udvarról nyíló szoba-konyhában egy néhai csendőr élt a feleségével meg a (K)-nál pár évvel idősebb lányukkal, nagy nyomorúságban. (K) húga jóban volt a lánnyal, aki mindig tanult, ki akarták menekíteni a szülei a nyomorból. Egyszer a hátsó lépcsőn (K) teljesen váratlanul szembe találta magát vele. Ment lefelé, a lány pedig épp akkor jött ki a lakásukból. Megállította (K)-t, eltartotta magától, és kigombolta magán a blúzt. Két gomb. Aztán begombolta. Ez micsoda. Nyár közepe volt, kánikula. (K) hóna alatt megindult a víz.

(4.3)

Mi ez.

Nézegeted magad a tükörben. Nincs otthon senki. Magadra zárod a fürdőszoba ajtaját, rátolod a reteszt. Csak sejtéd, mi látszik belőled, fogalmad sincs róla, hogy nézel ki. Ha végképp nem tudod, vagy bizonytalankodsz, megnézed a tükörben. A fényképeid szórakoztatnak és zavarnak, el kell fogadnod valahogy. Fotók, egymásra hajigált papírlapok, kártyavár, alig változó, melankolikus arc, az egyikén mintha mosolyognál. Kedélyesen üldögélsz egy karosszékben. De min mosolyogsz? Nézed a rólad készült fényképeket, de nemigen van kedved hozzá, az arckép úgylis inkább ahhoz tartozik, aki csinálta.

Jön szemben a cselédlépcsőházban a földszinten lakó lány, megáll (K) előtt, kigombolja a blúzát. És visszagombolja. Csak egy pillanatig néznek egymásra. (K) fölmege, bezárkózik a fürdőszobába. Áll a tükör előtt. Sokáig nézi magát a tükörben. Nézi, hogy a másik mit nézett.

(4.4)

Az Andrássyn szaglanak a platánok. Zizegnek a platánok a hirtelen támadt szélben. Zuhog az eső, eláll, kisüt, visszatelepednek a verebek az ágakra. Erős platánfaillat van. Végigkergettek egy Varga nevű gyereket az iskolától az Oktogon felé, mert valaki kitalálta róla, hogy áruló. (K) is kergette. Valami íz-féleség termelődik ilyenkor az orrban. Az agyban, vagy hol. Nem tudni, mit árult el ez a Varga, de elárulta. Beköpte. Besúgó. Kergetik, végig az Andrássyn, a November hetedike téren, a Lenin körúton a Nyugati felé. Eltűnt a Varga egy kapualjban, (K) többet nem látta. Aki így eltűnik, azt többé senki se látja. Lehet tudni, mi az, hogy áruló. Varga, de miféle Varga? Nyilván átiratták máshová. Vagy igazából eltűnt. Volt és eltűnt.